QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS, manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis septimâ Maii.

M. PETRO POURRET, unici Regis Fratris Medico ordinario, Doctore Medico, Præside.

An fugiendus somnus paulisper à cibo?

I.

INTEGER vitæ scelerisque purus, fortunatè vivens cum mente sana in corpore sano: quâ (amabo) arte fælicitatis humanæ apicem attinget? legitimo dubio procul, & opportuno sex rerum non naturalium usu, earundem verò abusu intempestivo, morborum fatique præmaturi infælicitatem sibi accerset. Ut itaque optimum illud vitæ suavioris condimentum sanitas conservetur, à qua functionum animæ & corporis integritas pendet, aëris requiritur benignitas, sobrietas, sanioris, & diuturnioris vitæ custos habita, excretorum, & retentorum moderatio, pacatus affectuum humanorum usus: ut enim ventus navigio, ita hominibus affectus humani, quasi adminicula ad præclaras actiones. Quiete & otio contabescimus, exercitiis roboramur: ut non mirum videatur, si rei militaris periti, plus quotidiana armorum exercitia, ad sanitatem militum putaverint prodesse, quàm Medicos. Itaque pedites sine intermissione imbribus, vel nivibus sub tecto, reliquis diebus in campo exerceri voluerunt, equites non solum in planis, sed etiam in abruptis & fossarum hiatu, difficillimis semitis, seque & equos suos assiduè exerceri jusserunt, cum laboris consuetudo & in castris sanitatem, & in conflictu possit præstare victoriam. Dandum aliquod subindè intervallum animo, quod alimenti & virium loco sit, & in ambulationibus apertis vagandum, ut cælo libero, multoque spiritu augeat, attollatque se animus, aliquando vectatio iterque, & mutata regio vigorem dabunt, convictusque & paulò liberalior potio, quæ curas eluit, & ab imo animum movet, & ut morbis quibusdam, ita mœrori ac tristitiæ medetur; memineris, raritatem veneris utiliorem esse frequentia; cum in ea

homo alius exiliat ex homine. Ut vivas, vigila interdiu, & à pueritia; si enim per diem noctemque somnum continues mors erit? quid enim tunc somnus gelidæ nisi mortis imago. Sit igitur moderatus, & opportunus, multus enim nec corpori nec animo, nec rebus gerendis naturâ conducit. Nemo quidem cum dormit alicujus est pretii, non magis quàm si non viveret. Quicumque vivere & sapere cupit longissimo tempore vigilet, sola sanitatis servata commoditate, ad hanc verò non multo opus est somno, si benè assueveris, ut plurimùm, septem horas dormisse sat est. Imperator Augustus, septem horarum somno quotidie gaudebat, & sanè nisi somnus quietem corporibus, & medicinam quandam laboris afferret, contra naturam putaremus datum, aufert enim sensus, actionemque tollit omnem. Quia tamen absolutè conducit refectioni, somno necessario indulgendum, sed tempestivo, paulisper scilicet à cibo quem facilè sequitur, ut patet in omnibus ferè animantibus sylvestribus & domesticis, in pueris, senibus, aliisque plurimis, qui brevi à pastu obdormiscunt facilè, utiliter, & opportunè, longiorem ideo post cibos vigiliam damnat divinus senex, cum cibum non sinat colliquescere.

II.

VIGILANDI, dormiendique quædam vicissitudo est, quod enim caret alterna requie durabile non est. Somnus laborum condimentum, vigilias excipiens videtur animi in medium sese rerecessus, pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris fessa ministeriis mulcet, reparatque labori. Dividitur in naturalem, non naturalem, & præternaturam. Naturalis ille est, qui post moderatas & usitatas vigilias, quotidiè hominem prehendit, ut tres solemnes celebrentur coctiones, & exhausti per vigilias resarciantur spiritus. Non naturalis ille perhibetur, qui naturali profundior ac gravior est, vel ob nimiam & immodicam spirituum exolutionem, ut post insignes labores, vigilias diuturnas, exercitationes immodicas, alvi profluvia, & similia exsolventia succrescere solet, vel quod halituoso quodam succo non tam facilè solubili caput inebrietur, ut temulentis evenire solet. Præter naturam is habetur, qui à causa sobolescit morbifica & vincit spiritus, ultra omnem naturæ necessitatem & nutricatus evictionem, habetque τὸ δυσδιέγερτον ut difficilis ab eo fiat excitatio & expergefactio. Somnus autem naturalis definitur requies ac cessatio sensus principis & communis, exteriorumque sensuum, motusque voluntarii, ad salutem animantium, à deffectu vel motu imminuto spirituum animalium, citrà sanguinis & cerebri vitium oriunda. Is verò duplex perfectus &

imperfectus, in priori omnes ferè ſenſationes internæ & externæ, ſinguli muſculorum motus, á voluntatis arbitrio pendentes ferian-tur & ceſſant, aut intermiſſionem quandam vigoris patiuntur, quieſcente enim corpore, ſeminis, urinæ, fœcum effuſiones fiunt interdum, ſaltem nemo dormiens tonicam & extremam muſculorum nanciſcitur figuram, quippe quæ validam ac vehementer intenſam eorumdem expetit actionem, qualis ſolis vigilantibus ineſt. In hoc ſomno omnes ferè partes laxantur, non à ſanguinis defectu, qui inter dormiendum præterfluit, ſed ſpirituum animalium à quibus tenduntur partes, ſuumque ſervant tonum. Imperfectus autem definitur impotentia ad omnes ſenſationes, & motus voluntarios exercendos, ex defectu vel imminuto motu ſpirituum animalium oriunda. Ceſſatio hæc non eſt plena corporis ſolutio, ſed dumtaxat remiſſio, non ad otium & ſocordiam, ſed ad negotiorum & actionum quietem moderatam & opportunam non longè à paſtu. Imperfectus quoque obſervatur ſomnus in noctambulis ut de ſe ipſo narrat Pergamenus, quorum nonnulli de lecto ſurgunt, domus portas adaperiunt cum ſolitis clavibus, & in equilibus à ſe ipſis reſeratis equos curant, claudunt deindè portas, lectumque repetunt; dormientes eoſdem quis ſentire diffiteatur, cum claves diſtinguant, incedendo nociva fugiant, eorum motus avi imaginatrice proficiſci facilè eſt dignoſcere. Noctambuli in hoc ecſtaticis à ſenſibus alienatis, & melancholicis comparandi, quod uni tantum rei & objecto ſint attenti, quandoquidem intentarum cogitationum veſtigia earum repreſentativa perſæpè adaperta reperiuntur, ad quæ jugiter feruntur ſpiritus, conceptæque de iis ideæ, eoſdem ad has ferè partes determinant, quæ eorum affectui obediunt, ſi verò fortè è ſomno excitentur, ita perterrentur ut metuendum ſit, ne in vitæ periculum incidant.

I I I.

MINUS verè Ariſtoteles ſomni cauſam adſcribit vapori alimentorum benigno cerebri frigore & madore ſenſum communem obliganti, concreto, ac deorſum prolabenti; influens calidum ad cor retrudenti, cum poſt labores ex prolixo ſtudio, ſollicitudine, ſilentio, meditatione, titillatione, cantu, & ſimilibus, vel jejuno homini obrepat ſomnus: immò & ipſa voluntas ſomnum quodammodo aucupetur & accerſat, quia liberum animalium functionum ſuſpendit exercitium, quibus otiantibus ſpiritus ad penetralia revocantur; nec pariter admitto precariam illam anathymiaſim ad cerebri ſubſtantiam elatam ejuſque ductus obturantem. Somni

parentem unicam agnoſco σύνοδον τῶν θερμῶν εἴσω revocationem caloris vivifici ſpirituum animalium ad intima, ab animalium functionum organis ad proprias ſcaturigines, & à corporis circumferentia ad alimenti officinas, ſequitur autem propter innatum conſenſum hunc ſpirituum motum ſanguis præſertim calidior ac ſubtilior, chylo ſaturatus aliquo ſpiritus vinciente. Ita tantiſper ab aſſumptis cibis opportunè ſomnus ſuccedit. Quod intrò ad ventriculum, coctionis gratia revocetur calor. Similiter poſt corporis aut animi labores aliaque exolventia ſomnus inducitur, ut diſſipati reſarciantur ſpiritus. Reliqua quæ inter ſomni effectrices cauſas numerantur, occaſiones & allectamenta potius dicenda ſunt ſomni, qualia ſunt longæ vigiliæ, defatigationes, labores, curæ, ſuavis cantus, concentus, ſoni amœniores vel minus elegantes, murmur & ſtrepitus aquarum earumque lenis ſuſurro, lectiones tædioſæ, aut minus attentæ, tenebræ, ſilentium, cogitationum ſuſpenſio ſolitudo: quæ omnia aut animam ab intenta applicatione divertendo, promptam ſpirituum expanſionem cohibendo, aut eorum motum ratione quapiam intrò inclinando ſomnum accerſunt, ubi cerebrum ſenſus & motus fons feriatur ob ſpirituum ad illius penetralia & promptuaria collectionem, primique ſenſorii requiem. Calor ſpirituum foras emergens ſomnum excutit & vigiliam promovet, dum ſanguis ſpiſſior miſtione chyli craſſioris & ſulphurei ſubtilior redditur, evectorum ſulphurum exaltatione, ſaliumque volatilium evolutione è principiis craſſioribus, quæ ſalia molem ſanguineam dividendo, & attenuando ſerum ſeparant, eorumque à cerebro abſentia nec ſubſidet, nec laxatur amplius, & ita fit libera & liberalis ſpirituum anadoſis ſeu diſtributio, ſenſus & motus organa contenduntur, & tranſmittendis ad cerebrum objectorum vibrationibus redduntur apta, voluntariiſque motibus accommodata, hinc vigiliæ ſomno ſuccedaneæ, & in occaſionibus vehementium intus & extra impreſſionum perceptiones, cum à valido excitantur objecto, ſive, ſtrepitu, & ſimilibus, quin & valentiores interdum exercentur quandoque motus, inſtigante imaginatione rationis moderamine minimè frenata. Idem calor ſpirituum intrò reductus ad viſcera ſalutarem partibus quietem conciliat, quam ipſe captare neſcit. Idem tenebrarum appulſu langueſceret in ſenſu, niſi ultrò receptui canens, ad congeſta alimenta ſe converteret. Grato muſicæ concentu otioſus Mœcænati per triennium inſomni, ſomnos comparavit, quos Mario juniori vehemens ψυχῆς τελέπατος φροντὶς ademit, labore, inedia, vigilia pauperiem paſſus, adegit Annibalem ad ripam fluminis dormiret ut altum.

IV.

SOMNUS recreator corporum, virium redintegrator, operum pacator, medicus laborum, ſollicitudinum perfugium, viſcerum cibus & potus, artuum quies, dono divum gratiſſima ſerpit, affecta vigiliis corpora recreat, attenuant vero juvenum vigilatæ corpora noctes. Per hunc mens & corpus benè placidèque conquieſcunt, ſi opportuno tempore non longè ab alimentis ineatur. Somnus concoquit, vigilia digerit, viſceribus jucundior eſt vigiliâ, in quibus univerſi corporis opes conduntur, quare curam omnem & diligentiam adhibent Medici in illis tuendis, in ſomno ubi hæc mirè reficiuntur nutritione, quæ gnaviter & expeditius nobis conſopitis munus ſuum obit, ſicque perficitur coctio, intus & in ambitu, & fatigati ac languidi placantur artus? His quidni alios effectus & phænomena ſomni jungamus. Somnus impinguat, vigilia extenuat, quia in vigilia longiori ſanguis atteritur, muſculorum contractione, particulæ ſulphureæ & volatiles in auras abeunt, ſerum ſalia dividens diſſipatur, acrior evadit ſanguis, ob ſulphurum ſalia nectentium contritionem, ità ſanguis nutriendis partibus ineptus evadit, ſed partes dumtaxat ſolidas attenuat, ſuiſque aſperitatibus radit. Contra verò ſomnus impinguat quia ſanguis in quiete lentè movetur, ſulphura non dividuntur, ſed inſpiſſantur, nec motu muſculari atteruntur, hæc eadem diu in veſiculis adipoſis immorantia corpus in molem carneam adaugent, ut videmus in glire, tota mihi dormitur hyems & pinguior illo tempore ſum, quo me nil niſi ſomnus alit. Ibis apud Indos avis turdo ſimilis, appenſa per ſex menſes arbori in ſomno pinguiſſima evadit. Cur clauduntur palpebræ dormiturientibus, & ita gravant oculos? Quod elevatores muſculi ſint exigui, comparatione inſtituta cum orbicularibus claudentibus oculos, in quibus copioſiores nidulantur ſpiritus, gravitas verò palpebrarum à lachrymis diluentibus, ſeſe in laxatarum palpebrarum membranas inſinuantibus, quas inflant & gravitatis ſenſum inferunt, hinc quoque à ſomno oculi intumeſcunt ſicut & à ſanguinis deſidia in partibus relaxatis. An ſomnus motum ſanguinis compeſcit in febribus? Videtur compeſcere retardando ſanguinis motum? Cur paulo antè & poſt ſomnum pandiculationes, oſcitationes? quod muſculi non tendantur, defectu ſpirituum in muſculis, quarè ſanguis immoratur & injucundum gravitatis ſenſum infert, membrorum contractiones parientem, & ita ſanguis ſtagnans tenſionis partium muſculoſarum defectu exprimitur; ex lege ſiquidem unionis animæ cum corpore, illicò ac pars aliqua malè afficitur, ſufficientes

ſpiritus amandantur ad auxilium rei nocivæ, ejuſdem expulſores: oſcitationes pariter, quod ſanguis ſpiſſior diutius immoretur, à ſubſidentiâ pulmonum, qui ut exprimatur magnis indiget inſpirationibus, diſtenditur ſiquidem pulmo ſpiritalis antlia, ſpongioſumque ſanguinis & aëris commiſcendorum ſpiraculum, ſanguis hac mechanica attenuatur, & liberius itque reditque viam. Idem parit ſtudium pertinax in meroſis & triſtibus? Cur partes reſpirationi dicatæ moventur in ſomno? Id ſanè à nervis cerebelli, cujus ſtrictior textura ſerum non admittit, à quo poſſit relaxari, & glandulæ tonum ſuum amittere. Non æqua eſt in ſomno tranſpiratio ac in vigilia, ex tardiori ſanguinis motu, & membrorum quiete, & ob influentis calidi ad viſcera revocationem, nec injuria, cum enim vigiliæ ad influentis calidi expanſionem oriantur, certè, ut ad ejus contractionem revocetur ſomnus conſonum eſt, maximè cum id calidum functionum omnium extet inſtrumentum, nec aliud in corpore annotetur, quod adeò celeres ſubire valeat mutationes: hinc in dormientibus frigus, livor, & pallor revocati caloris inditia initio, tandem plerumque calor tum à cooperimentis, & à materia tranſpirationis in linteis recepta, quare incaleſcunt dormientes & quandoque ſudant, à ſero craſſiori facto.

V.

ΩΡΑΙΩΣ τὰ ὥρια, tempeſtiva tempeſtivè facienda, non ſemel pronuntiavit divinus Hippocrates, cui aſſentientes tempeſtivum ſomnum cenſemus pauliſper à cibo, hoc adhibito diſcrimine, ut pro ratione ætatis, temperiei, vitæ generis, tempeſtatis, conſuetudinis, neceſſitatis & aliorum brevius aut longius interponatur intervallum, quo miſceri & diſſolvi nonnihil incæperint alimenta ſobriè & opportunè ventriculo concredita, portioque excrementorum ſuperflua colloquiis familiaribus, jucundis recreationibus, aut levibus ambulationibus repurgari, & pars chyli amandari per venas lacteas ad ſubclaviam, cor, pulmones, & caput, ea tamen lege, ut calor & ſpiritus ab utriculari tibia, non niſi leviter evocentur, citrà perficiendæ chyloſeos diſpendium: ut enim optimum eſt laborem cibos præcedere: ita ſupra modum laborare à cibis peſſimum: alioquin ſi ſtatim à cibo iniretur ſomnus congeſtis in eſculentorum, potulentorumque promptuarium cibis, & oppreſſo ſpiritu, confeſtim crudo alimento turbaretur & aggravaretur concoctio, & premerentur famulantia reſpirationi organa, quæ relaxanda, ne ſomno lædamur. Ita gravantur natantes quibus appenduntur onera. Nec illico à paſtu immiſcetur chylus ſanguini, ſolùm ſupernatat crudus & indi-

gestus : perviligio breviori vincuntur meliùs cibi , contractione siquidem musculorum intimiùs sanguini cremor chylosus permiscetur, perfectioremque naturam adipiscitur , aliter crudiori chylo amittens moles sanguinea suam volatilitatem , paulatim obstructiones parere apta est, in vasis, maximè in pulmonibus, ut observatum fuit, in plurimis statim à cibo dormire solitis, qui pthysici interiere ; aut apoplectici, nec ob has tantum rationes digestio imperfectior in somno celebratur, sed quod etiam motu corporis fermentum alimenta dissolvens intimiùs cum iisdem misceatur, ut videre est in vase congruo, ubi menstruum agitatur ad corporis dissolvendi penetrationem : adde quod non par spirituum copia in cerebello secernatur interdormiendum, ac in vigilia, in qua sanguis subtilior existit, non æqua salivæ abundantia, ac inter vigilandum , oris musculorum contractione. Neque sit cibum inter & somnum longior intercapedo , ne tollatur præcipua somni occasio , turpisque qui alto sole semisomnis jacet, cujus vigilia medio die incipit , ille siquidem malè lucis noctisque officia pervertit. Nocte appetente corpora gravis quidam langor invadit, & animas torpor ineficax , suadentque cadentia sydera somnos. Longè præstat paulisper à cibo dormire, facilè enim cibum sequitur somnus, quia, quæ facit aër, hæc eadem cibus in venas dum diditur omnes, efficit , & multo sopor ille gratissimus exstat, quem satur aut lassus capias, quia plurima tunc se corpora conturbant magno concussa labore. Opportunior somnus , arctior & paccatatior non longè à cibo obrepit, ex legibus mechanicis ; cum enim ventriculus cibis onustus & fœtus, vasa vicina , venam cavam & aortam comprimat, sanguis non nisi ægrè in inferiora delabitur, & abundantius ad cerebrum ascendit, atque corticales ejus glandulas mole sua comprimens, animalium spirituum secretionem præpedit , sulphureis & phlegmaticis , quibus saturatur particulis, actuosiores & vividiores cruoris moleculas nectit, hinc irretiuntur spiritus, lentescit sanguis, terrestrium unione particularum, à qua serum separatur & rapitur ad sacram Palladis arcem , easdem laxatura glandulas , defectuque tensionis, spiritus ad sensus motusque organa exilire nequeunt , ad functiones edendas : ita sensus communis & reliqui obligantur , oriturque somnus. Intercapedo tamen illa in pueris & senibus brevissima sit somnum inter & cænam , in quibus Galenus laudat homericum hoc de Nestore , qui trecentos sic vixisse annos perhibetur, ut lavit sumpsitque cibum dat membra sopori , namque hæc justa seni. Nec somnus meridianus paulisper à Prandio vitandus, ad virium immo-

derato calore, & labore, aliiſque reſtaurationem, potiſſimùm in regionibus calidioribus, tunc enim novis conatibus tanquam condimento quodam refecti, ad ſuperſtites res agendas ſeſe conferunt alacriores.

Non ergo fugiendus ſomnus pauliſper à cibo.

Proponebat Pariſiis MICHAEL LUDOVICUS RENEAUME DE LA GARANNE, Bleſenſis, Baccalaureus Medicus, è Regiâ ſcientiarum Academiâ. A. R. S. H. 1699.

Apud Franciſcum Muguet, Regis & Facultatis Medicinæ Typographum.